

Таким чином, екотуризм є популярним, перспективним і динамічним напрямком індустрії туризму.

1. Дроздов А.В. Основы экологического туризма. – М.: Гардарики, 2008. – 380 с.

2. Європейський центр екотуризму та агротуризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.eceaf.nl>>.

3. Сергеева Т.К. Экологический туризм. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 446 с.
Отримано 30.09.2010

УДК 338.48

І.Л. ПОЛЧАНІНОВА

Харківська національна академія міського господарства

ВИЗНАЧЕННЯ ЄМНІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ

В регіональному аспекті викладено результати дослідження готельного комплексу як економічної системи. Розроблено концепцію ємнісного потенціалу готельного комплексу, проведено розрахунки туристського навантаження по регіонах. Запропоновано розподіл регіонів України на чотири кластери за методом групування базових показників.

В регіональному аспекте изложены результаты исследования гостиничного комплекса как экономической системы. Разработана концепция емкостного потенциала гостиничного комплекса, проведены расчеты туристской нагрузки по регионам. Предложено распределение регионов Украины на четыре кластера по методу группировки базовых показателей.

In regional aspect it is stated results of research of a hotel complex as economic system. The concept of capacitor potential of a hotel complex is developed; calculations of tourist loading on regions are lead. Distribution of regions of Ukraine on 4 clusters on a method of a grouping of base parameters is offered.

Ключові слова: регіональний готельний комплекс, ємнісний потенціал, пропускна здатність, туристське навантаження, типологізація, кластер.

На сьогодні наша країна проходить один із складних етапів розвитку економіки. Гостро стають питання залучення іноземних і вітчизняних інвестицій, отримання прибутків і ефективності використання наявних ресурсів, визначення перспективних напрямів розвитку, створення додаткових робочих місць, а також створення надійної моделі управління даними процесами.

На нашу думку, готельний комплекс – один із найперспективніших напрямів діяльності, що сприятливо впливає на вищезазначені аспекти, враховуючи соціально-культурне життя суспільства. Адже у сучасному світі відпочинок, рекреація, туризм, оздоровлення є найвищою соціальною цінністю. Тому за останні кілька десятиліть років у світі поступово зростає значення туризму та рекреації [1].

В останні роки в Україні виконано досить значну кількість досліджень з проблем економіки рекреаційно-туристичного природокористування, організації сфери туризму і готельного господарства [2-5]. Вагомий внесок у теорію дослідження туризму, методика оцінки рекреаційно-туристичного потенціалу та визначення соціально-економічної ефективності його використання зробили вітчизняні наукові школи Національної Академії Наук, системи вищої школи, вітчизняної рекреаційно-туристичної сфери та ін. Проте питання ємнісного потенціалу регіональних готельних комплексів (ГК) залишається недостатньо дослідженими та дискусійними.

Мета статті – розробка підходів до оцінки ємнісного потенціалу регіональних ГК, спрямованих на встановлення обґрунтованих кількісних критеріїв розвитку готельних об'єктів та їх інфраструктури.

В нашому розумінні ємнісний потенціал можна визначити як реальний ресурс і потенціальні можливості для розміщення контингенту гостей за певний відрізок часу. Такий потенціал включає номерний фонд, пропускну спроможність та додаткові функції сервісу. В такому визначенні відображена одночасно кількісна й якісна характеристики ГК. Окрім того з наведеного визначення випливає змінний і динамічний характер величини потенціалу, в той час як номерний фонд, взятий окремо, більш стабільна величина.

Беручи до уваги розміри території України, а також кліматогеографічну й соціально-економічну диференціацію регіонів у її складі, при виявленні й аналізі стану, діяльності та трансформаційних змін регіонального ГК, формуванні стратегії його розвитку неможливо абстрагуватися від територіальної ознаки. Основу регіональної диференціації в розвитку готельної сфери становлять об'єктивні (географічні, кліматичні, культурно-історичні, етнічні та ін.) фактори. Істотний вплив роблять також і регульовані фактори, обумовлені рівнем розвитку туристсько-готельної індустрії в регіонах.

Виявлення й урахування регіональних особливостей доцільно проводити з використанням методології статистичного аналізу сукупності економічних, кліматогеографічних, екологічних та інших характеристик регіонів, а також статистичної інформації про функціонування й результати діяльності підприємств і організацій регіональних готельних комплексів.

Для упорядкування існуючих офіційних статистичних матеріалів [6, 7] про потенціал пропускну здатності регіональних готельних комплексів пропонується система показників і їхніх модельних співвідношень, що використовує найпростіші поняття й моделі теорії масового обслуговування.

Основними статистичними показниками, що характеризують пропускну здатність готельних підприємств, є: обсяг потоку клієнтів, що обслуговується – чисельність осіб, розміщених у ГК за рік; обсяг ресурсів – загальне число місць (ліжок) у ГК; надання ночівель (число ліжко-доби) засобами розміщення.

Розглянемо похідні від перерахованих показників: середню інтенсивність потоку клієнтів (число клієнтів у добу) і середньодобове число зайнятих ліжок. Значення цих показників дозволили, у свою чергу, визначити для регіонів України середній час проживання в ГК.

Використано співвідношення, відоме в теорії масового обслуговування як формула Літтла [8]:

$$\text{середнє щоденне число клієнтів} = \text{середнє щоденне число нових клієнтів} \times \\ \times \text{середній час проживання в днях}$$

Використання пропонованих моделей і системи показників ілюструє рис.1, виконаний за даними для 27 територіальних утворень України. Коефіцієнт регресії t є середній час проживання в ГК. Крапки, розташовані вище/нижче прямої регресії, відповідають регіонам, для яких середній час у ГК більше/менше 2,6139 доби.

число ночівель, к-с

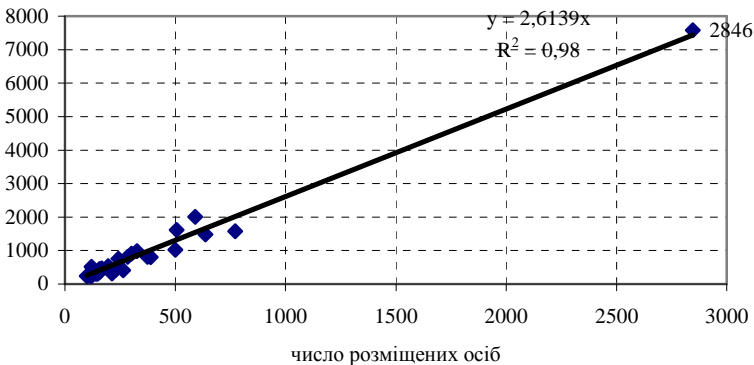

Рис.1 – Залежність між числом наданих ночівель у готелях і аналогічних засобах розміщення й числом розміщених осіб ($t=2,6139$ доби – середній час проживання в готелі) в 2008 р.

Відзначено, що регіони України істотно відрізняються за значенням показника «середній час проживання в ГК» залежно від переважуючої мети поїздки (діловий туризм, рекреаційний туризм та ін.).

Показник середньодобового туристського навантаження на насе-

лення регіону, що обчислюється як відношення середньодобового числа туристів у регіоні (клієнтів) до середньої чисельності населення регіону, запропонований для оцінювання регіонального туристського навантаження. Значення цього показника визначено для 27 територіальних утворень України (рис.2).

Регіони ранжовані за величиною туристського навантаження. Найбільші значення показника туристського навантаження в Івано-Франківській області й м.Києві – 2,5 і 1,8 туриста в середньому за добу на 1000 населення регіону. Значення цього показника для АР Крим – 0,5, Харкова – 0,13.

На рис.2 відображено великий розкид показників, що говорить про нерівномірний розвиток туристського ринку в регіонах. Спостереження дозволяють також зробити висновок щодо невідповідності ступеня розвитку готельної бази й потенційних можливостей регіонального центра.

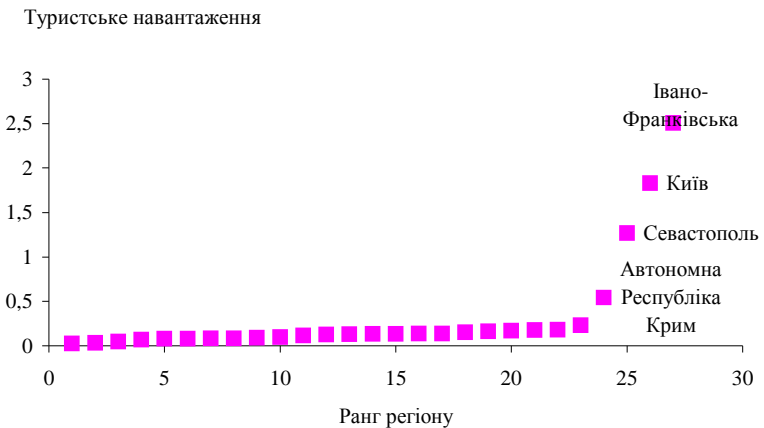

Рис.2 – Ранжирування регіонів України за величиною показника туристського навантаження

Відносні показники розвитку інфраструктурного потенціалу ГК, прийнятні для регіональних зіставлень, визначені на основі статистичних показників, представлених у звітах Держкомстату й обласних управлінь державної статистики, галузевих статистичних матеріалах:

- частка готельного сектора в колективних засобах розміщення;
- частка осіб, розміщених у готельному секторі в загальній чисельності осіб, обслугованих колективними засобами розміщення;
- чисельність осіб, обслугованих колективними засобами роз-

міщення, на 10000 населення регіону;

– частка іноземних громадян від загальної чисельності осіб, обслугованих колективними засобами розміщення.

Пропоновані показники прямо або побічно характеризують ємність регіонального готельного і санаторно-курортного секторів, навантаження на готельний сектор, загальне туристське навантаження на населення регіону, привабливість регіону для в'їзного й внутрішнього туризму.

Проаналізовано значення для 27 територіальних утворень України за 2008 р. У результаті проведеної класифікації виділено чотири типи. У перший тип увійшли два регіони, у другий – 16, у третій – 4, у четвертий – 4 регіони. В таблиці вказано середні для типів значення вихідних (не нормованих) показників.

Середні значення показників ємнісного потенціалу для виділених типів регіонів України

Показник	Номер типу				Для всіх типів
	1	2	3	4	
Частка готельного сектора в колективних засобах розміщення, %	62,1	35,6	34,7	24,2	34,8
Частка осіб, розміщених у готельному секторі в загальній чисельності осіб, обслугованих колективними засобами розміщення, %	75,1	57,2	60,9	53,3	57,0
Чисельність осіб, обслугованих колективними засобами розміщення, на 10 000 населення регіону	6,8	9,4	26,5	15,7	14,7
Частка іноземних громадян від чисельності осіб, обслугованих колективними засобами розміщення, %	8,0	7,6	25,9	11,8	11,7

Перший тип – це регіони, у яких готельний сектор домінує над спеціалізованим, показник туристичного навантаження й частка іноземних туристів перебувають на середньому рівні. Це кластер регіонів середньої туристичної привабливості.

Другий тип характеризується меншою середнього рівня часткою готельного сектора, тобто в регіонах, його утворюючих, істотна частка спеціалізованих засобів розміщень, до числа яких відносяться санаторно-курортні організації, будинки, пансіонати, бази та інші організації відпочинку, туристські бази. Туристичне навантаження на населення цих регіонів нижче середньоукраїнського рівня. Відвідуваність регіонів іноземними туристами перебуває на середньому рівні. У цих регіонах розвиток готельної сфери доцільно для задоволення потреб у відпочинку місцевого населення й населення сусідніх регіонів.

тельних комплексів у рамках державного регулювання туристської діяльності.

1. Яброва О.А. Развитие туристско-рекреационных комплексов регионов России: методология, теория, практика: Монография / О. А. Яброва – СПб.: СПбГУЭФ, 2008. – 435 с.

2. Андренко І.Б. Організаційно-економічні аспекти розвитку готельного господарства регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01 / І.Б. Андренко; Харк. держ. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХДАМГ, 2003. – 20 с.

3. Свида І.В. Регіональні механізми розвитку готельного бізнесу в умовах ринкової економіки (на матеріалах Закарпатської області): Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / І.В. Свида; Держ. вищ. навч. закл. «Ужгород. нац. ун-т». – Ужгород: УНУ, 2008. – 20 с.

4. Скибінський С.В. Маркетинг готельних послуг: Монографія / С.В. Скибінський, Л.О.Іванова, О.Ф. Моргун. – Л.: Львів. комерційна академія, 2000. – 246 с.

5. Семіколенова С.В. Статистичне оцінювання стану та розвитку готельного господарства: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.10 / С.В. Семіколенова; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2008. – 20 с.

6. Готелі та інші місця для тимчасового проживання: Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат, 2009. – 202 с.

7. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм в Україні: Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат, 2008. – 96 с.

8. Хинчин А. Я. Работы по математической теории массового обслуживания / А. Я. Хинчин. – М.: Либроком, 2010. – 240 с. (Серия: Физико-математическое наследие: математика).

Отримано 29.10.2010

УДК 621.32.003

Т.В.МОМОТ, д-р екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

О.А.ЯКОВЛЕВ

КП «Жилкомсервіс», м.Харків

КОМУНАЛЬНА БІЛІНГОВА СИСТЕМА ЯК БАЗОВИЙ ІНСТРУМЕНТ СЛУЖБИ «ЄДИНОГО ЗАМОВНИКА» МЕГАПОЛІСУ

Обґрунтовується доцільність та узагальнено теоретико-методичні підходи до проектування клієнто-орієнтованої комунальної білінгової системи як базового інструменту служби «єдиного замовника» мегаполісу.

Обоснована целесообразность и обобщены теоретико-методические подходы к проектированию клиенто-ориентированной коммунальной биллинговой системы как базового инструмента службы «единственного заказчика» мегаполиса.

The paper is devoted to the desirability and generalized of the theoretical and methodological approaches to designing customer-oriented utility billing system as a basic tool for service "single customer" megalopolis.

Ключові слова: комунальна білінгова система, служба єдиного замовника мегаполісу.

Діяльність будь-якого підприємства-постачальника комунальних